

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ	3
ПЕРЕДМОВА	5

РОЗДІЛ 1

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕНЬ

ЕКОСИСТЕМИ ІНДУСТРІЇ КНИГИ

1.1 Національна бібліографія в зарубіжних країнах	10
1.2 Становлення і розвиток книготорговельної бібліографії США.....	25
1.3 Система зберігання обов'язкового примірника у провідних країнах світу.....	43

РОЗДІЛ 2

АВТОРСЬКЕ ПРАВО

ТА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА ВЛАСНІСТЬ

2.1 Авторське право	55
2.2 Еволюція авторського права в зарубіжних країнах	65
2.3 Інтелектуальна власність	75

РОЗДІЛ 3

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ

ІНДУСТРІЇ КНИГИ ЗА РУБЕЖЕМ

3.1 Моделі державної підтримки книговидавництва в країнах Європи.....	104
3.2 Державна підтримка книжкової індустрії в Канаді.....	116
3.3 Особливості оподаткування книг у США	130
3.4 Оподаткування електронних книг у Великій Британії	137
3.5 Столітній досвід та сучасні виклики індустрії книги Франції	144

РОЗДІЛ 4	
КНИЖКОВІ КЛУБИ.....	162
4.1 Історія розвитку і різновиди книжкових клубів	164
4.2 Найкращі книжкові клуби за всю історію	170
4.3 Книжкові клуби Великої Британії	175
4.4 Як на прикладі клубу німецькомовного легкого читання вивчити мову.....	180
РОЗДІЛ 5	
ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ	
ЕКОСИСТЕМИ ІНДУСТРІЇ КНИГИ	183
5.1 Майбутнє книги чи книга майбутнього	184
ЗАКЛЮЧЕННЯ.....	198
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	202

Перелік умовних позначень

ОП	– обов’язковий примірник
НБ	– національна бібліографія
ШІ	– штучний інтелект
ПНБ	– поточна національна бібліографія
РНБ	– ретроспективна національна бібліографія
AR	– доповнена реальність, англ. <i>augmented reality</i>
VR	– віртуальна реальність, англ. <i>virtual reality</i>
NFT	– невзаємозамінні токени, англ. <i>non-fungible token</i>
BNB	– британська національна бібліографія, англ. <i>British national bibliography</i>
БК	– бібліотека Конгресу (США)
ISBD	– міжнародний стандартний бібліографічний опис, англ. <i>International Standard Bibliographic Description</i>
УДК	– універсальна десяткова класифікація
ISBN	– міжнародний стандартний номер книги, англ. <i>The International Standard Book Number</i>
ISSN	– міжнародний стандартний номер періодичного видання, англ. <i>International Standard Serial Number</i>
DIN	– стандарти ФРН, нім. <i>Deutsche Industrie Normen</i>
GV	– загальний покажчик німецькомовних творів, нім. <i>Gesamtverzeichnis des deutschsprachigen Schrifttums</i>
PDF	– формат документа, створений фірмою Adobe, англ. <i>Portable Document Format</i>
ІКТ	– інформаційно-комп’ютерні технології
PTLA	– щорічник видавничих каталогів (США), англ. <i>Publishers Trade List Annual</i>
ABPR	– літопис американського книговидання, англ. <i>American Book Publishing Record</i>
FB	– книги, заплановані до випуску (США)
SG to BIP	– предметний покажчик до «Книг у продажу», англ. <i>Subject Guide to Books in Print</i>
BIP	– покажчик «Книги в продажу» (США), англ. <i>Books in Print</i>
CBIP	– покажчик «Дитячі книги у продажу» (США), англ. <i>Children’s Books in Print</i>
CD-ROM	– різновид компакт-дисків з даними, доступними тільки для читання, англ. <i>Compact Disc Read-Only Memory</i>

NBA	– угода щодо фіксованих цін на книги (Великобританія), англ. <i>Net Book Agreement</i>
PPA	– Асоціація професійних видавців Великої Британії, англ. <i>Professional Publishers Association</i>
BOIB	– Всесвітня організація інтелектуальної власності, англ. <i>World Intellectual Property Organization, WIPO</i>
USTR	– торгове представництво США, англ. <i>Office of the United States Trade Representative</i>
DMCA	– закон США «Про захист авторських прав у цифрову епоху», англ. <i>Digital Millennium Copyright Act</i>
UrhG	– закон про захист авторського права, нім. <i>Urheberrechtsgesetz</i>
VerlG	– закон про видавничу діяльність, нім. <i>Verlagstätigkeitsgesetz</i>
ЮНЕСКО	– Організація Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури, англ. <i>United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization</i>
FEP	– Федерація європейських видавців, англ. <i>Federation of European Publishers</i>
ПДВ	– податок на додану вартість
ІВ	– інтелектуальна власність
СОТ	– Світова організація торгівлі
ЄС	– Європейський Союз
СРСР	– Союз Радянських Соціалістичних Республік
УРСР	– Українська Радянська Соціалістична Республіка
РНК	– Рада Народних Комісарів
DMCA	– закон США про захист авторських прав, англ. <i>Digital Millennium Copyright Act</i>
UrhG	– закон про авторське право, нім. <i>Urheberrechtsgesetz</i>
VGG	– закон про колективні товариства, нім. <i>Verwertungsgesellschaften Gesetz</i>
VerlG	– закон про видавниче право, нім. <i>Gesetz über das Verlagsrecht</i>
ФРН	– Федеративна Республіка Німеччина
FEP	– Федерація європейських видавців, англ. <i>Federation of European Publishers</i>
CULT Committee	– Комітет з культури та освіти Європейського парламенту, англ. <i>Committee on Culture and Education</i>
AAP	– Асоціація американських видавців, англ. <i>The Association of American Publishers</i> (національна торгова асоціація книговидавничої галузі)
АСР	– Асоціації канадських видавців, англ. <i>The Association of Canadian Publishers</i>
СВА	– Канадський книжковий фонд, англ. <i>Canadian bookkeepers association</i>

ПЕРЕДМОВА

Класичне поняття терміна «екосистема» полягає в сукупності живих організмів, які пристосувалися до спільного проживання в живому середовищі існування, утворюють із ним єдине ціле. Однак із розвитком цифровізації, інформаційних технологій та появою штучного інтелекту з'являється нове тлумачення цього терміна.

Екосистема – це зв'язок усіх сервісів, наприклад, таких компаній, як Apple, Google та ін., що містять власну базу даних, фонотеки, відео, архіви, записи, паролі, загальний дизайн, IT-платформи, магазини, логістику тощо.

Екосистема книжкової індустрії – це сукупність всіх учасників, процесів і ресурсів, які забезпечують створення, поширення та споживання книжкового контенту. Вона охоплює наступні ключові елементи: автори – письменники, публіцисти, науковці та інші творці контенту, які створюють оригінальні тексти. До неї належать видавці – компанії або індивідуальні видавці, які займаються редагуванням, оформленням, версткою та випуском книг; редактори і коректори – спеціалісти, які покращують якість тексту, виправляють помилки, адаптують стиль та структуру книги, а також ілюстратори та дизайнери, які відповідають за художнє оформлення, створення обкладинок, ілюстрацій та макетів.

Крім того, до екосистеми книжкової індустрії належать також друкарні – поліграфічні підприємства, які друкують книги в різних форматах; дистриб'ютори – компанії, що забезпечують постачання книг до магазинів, бібліотек, онлайн-платформ; книгарні та онлайн-платформи – фізичні магазини та інтернет-ресурси (Amazon, Yakaboo, Літрес тощо), які продають друковані та електронні книги; державні та приватні установи, що надають доступ до книг широкому загалу. Екосистема книжкової індустрії включає в себе також читачів – кінцевих споживачів, які купують, читають і поширюють книги; літературних агентів – посередників між авторами та видавцями, які допомагають із просуванням та контрактами, а також критиків, блогерів, журналістів – учас-

ників, які формують громадську думку про книги через рецензії, огляди та обговорення.

Популяризації книг і залученню нових читачів в рамках екосистеми сприяють фестивалі, виставки, ярмарки, книжкові клуби, державні та громадські організації – установи, що підтримують книговидання через гранти, культурні програми та законодавче регулювання.

Таке розуміння структури сучасної екосистеми книжкової індустрії допомагає зняти географічні обмеження для розвитку бізнесу в різних сферах, зокрема й в індустрії книги. Ця структура поєднує сукупність платформ, які надають різні продукти й послуги, наявність онлайн і офлайн-сервісів, моральні та матеріальні фактори розвитку і самовдосконалення.

Монографія «Екосистема книжкової індустрії в зарубіжних країнах» присвячена технологіям сучасного книговидання: виникненню, становленню і формуванню національної бібліографії за рубезем, функціонування системи обов'язкового примірника, ціноутворення. В дослідженні висвітлена державна політика в галузі книжкової справи, особливості оподаткування друкованих й електронних книг за кордоном. Розглянуто питання, пов'язані з авторським правом, боротьбою з піратством і плагіатом, захистом інтелектуальної власності.

Отже, дослідження сучасної екосистеми індустрії книги поєднує комплексний багаторівневий прогностичний аналіз і синтез індустрії книги в провідних країнах світу і в Україні, а також форми, способи й технології впровадження світового досвіду в практику української видавничої галузі. В умовах війни та після її завершення реалізація наукових досліджень, як і вирішення проблем подальшого розвитку книжкової індустрії в нашій країні, стануть можливими за умови злагодженої діяльності законодавчої, виконавчої та судової влади, з одного боку, а також консолідації влади, еліти, Збройних сил України й усього українського народу – з іншого.

Історія, сьогодення та майбутнє нашої держави залежать від того, в якому обсязі ми зможемо використати міжнародний досвід розвитку книжкової індустрії в провідних країнах світу, який вони набували століттями.

РОЗДІЛ 1

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕНЬ ЕКОСИСТЕМИ ІНДУСТРІЇ КНИГИ

Книгознавчі дослідження сучасної книги охоплюють проблеми як вітчизняної, так і зарубіжної індустрії книги, а також тенденції, що визначають її подальший розвиток. Їх доцільно проводити у вигляді огляду – як форми динамічного моніторингу стану української і зарубіжної індустрії книги, призначеного висвітлювати найважливіші процеси, тенденції та події, що відбуваються в книжковій галузі загалом.

Мета запропонованого дослідження полягає у вивченні сучасного стану, основних напрямів і перспектив розвитку книжкової галузі в провідних країнах світу, здійснення порівняльного аналізу галузевих процесів в Україні з процесами, що відбуваються в індустрії книги провідних світових держав. У завдання досліджень екосистеми індустрії книги за рубежом входить:

- еволюція національної бібліографії в зарубіжних країнах;
- система зберігання обов'язкового примірника в провідних країнах світу;
- ціноутворення в ринковому середовищі;
- проблеми авторського права й інтелектуальної власності;
- державне регулювання індустрії книги за рубежом;
- вивчення проблем інтернет-торгівлі;
- розвиток нових форм книги;
- експорт книжкової продукції, популяризація мови та літератури;
- вивчення проблем читання й інших питань.

Створення сучасного аналітичного огляду екосистеми індустрії книги у зарубіжних країнах буде корисним як учасникам ринку (видавництвам, книготорговим компаніям, дистриб'юторам), так й інвестиційним компаніям.

Огляд сприятиме порівнянню і використанню світового досвіду для оцінки й удосконалення поточної ситуації на українському книжковому ринку, його проблем і тенденцій, а також формує оцінку перспектив розвитку книжкової галузі загалом.

Постановка завдань дослідження в такому широкому діапазоні проводилася вперше. Природно, що деякі проблеми, наявні на ринку, виявилися неохопленими, а відомості щодо інших були недостатніми. Це обумовлено не лише першим досвідом складання подібного дослідження, а й багато в чому непрозорістю книжкового ринку, хоча останніми роками «закритість» його учасників стала слабшати.

Можна з упевненістю стверджувати, що дослідження такого роду слід практикувати регулярно, щоб надати роботі характер постійного моніторингу книжкової індустрії. Це допоможе учасникам ринку розробляти та здійснювати обґрунтовану стратегію свого розвитку з урахуванням стану, що швидко змінюється. Водночас необхідно визнати, що подібний огляд для вирішення проблем оперативного інформаційного забезпечення книжкового ринку та супроводу бізнес-процесів, що відбуваються на ньому, варто проводити мінімум щоквартально і відбивати результати в рамках галузевого періодичного видання.

Джерельна база дослідження:

- статистичні збірки Книжкової палати України;
- галузеві періодичні видання, журнал «Вісник книжкової палати»;
- дані із зарубіжної галузевої періодики, передусім «Publishers Weekly» і «The Bookseller» тощо;
- матеріали зарубіжних і міжнародних галузевих асоціацій і союзів;
- матеріали з відкритих джерел, зокрема з веб-сайтів різних організацій.

Значну допомогу в підготовці дослідження можуть дати матеріали, представлені безпосередньо видавництвами та книготорговими компаніями, насамперед видавництвами «Ліра-К», «Фоліо», «Ранок», «Книжковий клуб» та іншими.

Проблеми, що стануть предметом подальших наукових пошуків, бажано обговорювати на професійних зустрічах видавців, книгорозповсюджувачів і поліграфістів у рамках круглих столів, конференцій тощо.

Оскільки офіційної статистики щодо продажів книг і брошур в Україні фактично немає, основним джерелом даних для дослідження може стати моніторинг торговельних точок й експертні оцінки компетентних представників видавництв і книготоргових компаній. Під час проведення дослідження слід застосовувати ряд методів, що допоможуть виконати поставлені завдання.

Основні методи проведення дослідження:

- експертні інтерв'ю з представниками видавництв і книготоргових компаній;
- кабінетне дослідження;
- моніторинг торговельних точок.

У рамках кабінетного дослідження варто використовувати такі джерела:

- матеріали друкованих й електронних ЗМІ;
- матеріали конференцій;
- матеріали виставок;
- результати досліджень сторонніх компаній;
- інвестиційні звіти й меморандуми вітчизняних і західних компаній.

Перспективами подальших розвідок у теоретичній сфері є вивчення суті, класифікації та конкурентних переваг об'єднань підприємств у медійній галузі; у практичній сфері – аналіз можливостей застосування методів регулювання в книговидаванні України, розроблення конкретних рекомендацій із формування ефективних протекціоністських заходів із боку держави, підвищення ділової та інноваційної активності вітчизняних видавництв.

Джерела інформації: Асоціація книговидавців і книгорозповсюджувачів України, Книжкова палата України, Міжнародна асоціація видавців (IPA) та інтелектуальної власності (ВОІВ), галузеві звіти, монографії, дисертаційні дослідження, наукові публікації.

Дослідження українського книжкового ринку варто розділити на дві частини: видавничий бізнес і роздрібна книжкова торгівля, до того ж кожен регіон слід розглянути окремо. Детально проаналізувати стан видавничого і книготоргового бізнесу в кожній області, виділивши при цьому найпомітніші компанії в кожній з них.

Оскільки роздрібна торгівля – невіддільна частина будь-якого бізнесу, варто вивчити актуальний стан українського книжкового ритейлу, з використанням методів моніторингу торговельних точок, аналізу довідкових видань, інтерв'ю з представниками книготоргових компаній.

У дослідженнях варто розглядати основні характеристики українського книжкового ринку, зокрема оцінку обсягу ринку в натуральному і вартісному вираженні, прогноз розвитку ринку, експортно-імпортні операції, читацьку активність населення України й інші важливі аспекти. Необхідно також проаналізувати основні тенденції, характерні для книжкової галузі України, перспективи розвитку ринку.

Доцільно провести аналіз сильних і слабких сторін українського книжкового ринку й основних чинників, що впливають на його розвиток. Крім того, варто розглянути основні сегменти літератури, долі кожного з них у загальному обсязі книжкового ринку у вартісному вираженні, видавництва-лідери в кожному сегменті, найпоширеніші маркетингові стратегії учасників ринку.

Навести профілі найбільших видавництв і книготоргових компаній України. Профілі мають містити короткий опис компанії, її місце на ринку на певний момент, перспективи розвитку компанії.

1.1 Національна бібліографія в зарубіжних країнах

Національна бібліографія (НБ) – вид бібліографії, що забезпечує облік документів, створених або виданих певною нацією на її етнічній території, а також документів, які створені або видані за територіальними межами її суцільного проживання, але пов'язані з нею змістом, мовою, походженням авторів. Національну бібліографію називають «візитною карткою національної культури». Бази даних з національної бібліографії «живлять» усе розмаїття сучасних інформаційно-бібліографічних систем, мереж, програм – національних і міжнародних, універсальних і галузевих, державних і приватних [1].

Авторська концепція бібліографії, її зародження, становлення й розвиток у світі викладені в дослідженні директора Книжкової палати України, професора М. Сенченка «Бібліографія країн світу» [2].

У науковому виданні автор зазначає, що в традиційній системі комунікацій, що не одне сторіччя базувалося на обігу друкованої продукції, функції видавництва, поліграфічних підприємств, книготорговельних організацій, бібліотек, архівів були чітко визначеними й здавалися непорушними. Проте внаслідок цифрової революції величезний інформаційний масив трансформувався в комп'ютерні файли, розміщені в глобальній мережі. Це привело до появи абсолютно інших підходів щодо створення, розповсюдження, зберігання і доведення знань до споживачів.

У виданні розглянуто виникнення, основні тенденції розвитку всесвітньої бібліографічної співпраці, акцентовано увагу на історії формування всесвітньої бібліографії, організаційних і технологічних проблемах бібліографічного оформлення електронних мережеских ресурсів. Особливу увагу автор зосередив на історії становлення національної бібліографії в різних країнах світу, зокрема Великій Британії, США, Франції, Німеччині, Болгарії, Угорщині, Польщі, Румунії, Чехії, Словаччині, країнах колишньої Югославії. У цій фундаментальній науковій праці М. Сенченко здійснив також огляд національної бібліографії країн Азії, Африки та Латинської Америки – регіонів, котрі розривають суперечності, що ускладнюються процесами формування національної бібліографії.

Поряд із глибоким фундаментальним дослідженням бібліографії країн світу у своїй праці М. Сенченко висвітлив також еволюцію бібліографічної діяльності в Україні, показав структуру і функції Книжкової палати

Визначення *New*

- **Бібліографія** (грец. βιβλίον — книжка і γράφω — пишу) — галузь знання про книгу, газету або інший бібліотечний документ.
- **Бібліографія** — це науковий, систематизований опис книг та інших видань, електронних документів із зазначенням видічних даних (місце і рік виходу, видавництво тощо); список джерел інформації (книг і статей, електронних документів) на певну тему або з певної галузі знань. Кожна назва інформаційного документу у бібліографії має вигляд бібліографічного опису.

Бібліографія – це абетка різних наук. Без неї неможлива будь-яка наукова робота.

Межов В.І.

України. Одна з головних функцій Палати, як зазначив автор, – це централізована каталогізація творів друку.

У цьому розділі нашої книги увага зосереджена на виникненні й розвитку НБ, загальних рисах формування, становлення та особливостях розвитку систематичного і поточного бібліографічного обліку в провідних країнах світу, визначенні понять поточної національної бібліографії (ПНБ) і ретроспективної національної бібліографії (РНБ).

Еволюція мережевих комунікацій і вебтехнологій надає багато нових можливостей для розвитку національної бібліографії. Для України особливо актуальним є створення банку НБ, що стане пріоритетом державної культурної політики, гарантом загальнодоступності друкованих видань, просування української книги за кордоном. Не менш важливо організувати формування фактографічних, реферативних і повнотекстових баз даних із різних галузей науки й техніки [3].

Формування сучасних моделей інформаційно-бібліотечного супроводу зарубіжної книжкової торгівлі відбувалося впродовж кількох століть, про що свідчить історія книготорговельної бібліографії [4]. Сучасний рівень розвитку національної бібліографії в країнах Західної Європи зумовлений багатьма чинниками, серед яких – широке впровадження інформаційно-комп'ютерних технологій (ІКТ) і комп'ютерної техніки у видавничу сферу та бібліотечну діяльність, що викликає потребу адаптації бібліографічних технологій до інформаційних запитів сучасного суспільства.

Актуальність висвітлення і розуміння цієї проблематики зумовлена тим, що нині вона являє собою найвищий рівень розвитку бібліографічних технологій. Комп'ютеризація бібліотечно-бібліографічних процесів здійснюється в таких напрямках [5]:

- створення в бібліотечно-бібліографічних установах, бібліографічних центрах, приватних видавничих і книготоргових фірмах загальнонаціональних бібліографічних баз даних на машиночитних носіях та в режимі он-лайн;
- автоматизована підготовка й випуск національних бібліографічних покажчиків (літописів);
- автоматизований пошук в інформаційно-бібліографічних базах даних;

– створення міжнародних, регіональних і міждержавних бібліотечно-бібліографічних автоматизованих інформаційних систем для міжнародного обміну бібліографічною інформацією.

Варто також зупинитися на історичних аспектах розвитку НБ, передумови виникнення якої та основні форми визначала впродовж кількох століть книжкова торгівля. Цей історичний зв'язок існує й досі та виявляється в тому, що книжкова торгівля або через приватні компанії, або через професійні об'єднання видавців і книгопродавців безпосередньо дотична до випуску національних бібліографічних покажчиків.

Уперше термін «національна бібліографія» зустрічається в «Нарисі бібліографії» (*Grundriss der bibliographie*, 1774) М. Деніса, бібліотекаря імператриці Марії-Терезії. Розуміючи й трактуючи бібліографію як книгознавство (що характерно для XVIII–XIX ст.), він, проте, не прагнув надати їй наукового визначення, а використав термін на позначення більш ранніх бібліографічних і біобібліографічних праць, що відбивали друковані видання певних національних літератур. Схоже тлумачення цього поняття – як класифікаційної ознаки бібліографічних видань – містять праці Г. Дебюра-мол., Ш. Ж. Брюне, Ю. Петцхольдта [6].

Нині термін «національна бібліографія», з одного боку, є найуживанішим в бібліографічній теорії та практиці, а з іншого – одним із найневизначеніших і багатозначних. Причину полісемії слід шукати у відмінності історичних умов розвитку держав, їхньої культури, шляхів становлення видавничої та книготоргівельної справи, передусім у XIX ст. Саме тоді відбувалося формування НБ, зумовлене такими чинниками:

– утворення націй і держав, кристалізація національної самосвідомості, потреба в узагальненні вітчизняної історії та досягнень національної культури;

– зростання обсягів книговидання та розповсюдження літератури живою народною мовою й поступове витіснення головної міжнародної мови – латинської;

– інтенсивний розвиток книгодрукування (якщо до 1600 р. в Європі було випущено майже 6 тис. назв книг, то 1900 р. – понад 158 тис.);

– створення в багатьох країнах Європи й у США національних об'єднань видавців, книгопродавців, бібліотекарів і бібліографів.

Поява перших національних бібліографічних зведень припадає на XVI ст. і пов'язана з іменами англійців Дж. Леленда («Коментарі про британських письменників», 1545) і Дж. Бейля («Перелік відомих письменників Великої Британії...», 1549). У той самий період виходили й перші книготорговельні каталоги, що мали ретроспективний характер, оскільки віддзеркалювали друкарську продукцію, випущену за кілька років. Наприклад, у Німеччині набули поширення так звані ярмаркові каталоги (Messekatalog), котрі видавали до книжкових ярмарків, що проводилися у Франкфурті-на-Майні, а згодом і в Лейпцизі. У Великій Британії 1595 р. побачив світ «Каталог англійських друкованих книг», складений книгопродавцем Е. Монселлом, що відбивав літературу англійською мовою, видану від часу зародження видавничої справи у країні.

Розвиток книгодрукування, прогрес науки й культури, потреба книжкової торгівлі в бібліографічній інформації вимагали систематичного та оперативного обліку друкарської продукції, а також своєчасного інформування про неї. Такий облік найчастіше здійснювали книговидавці та книгопродавці, й передусім він мав інформувати їхніх колег про появу на книжковому ринку нових видань. В окремих випадках систематичну реєстрацію проводили представники культури чи науки, видатні просвітники.

Розвиток систематичного, або поточного, бібліографічного обліку бере початок від XIX ст. Перший відповідний орган створено у Франції 1811 р. Знаходимо відомості, що вже 1829 р. реєстрували поточну інформацію про шведські книги, 1833 р. – про голландські, 1834 р. – про німецькі. Від 1835 р. обліковували книжкову продукцію Італії, від 1837 р. – Росії й Англії, від 1843 р. – Данії. 1871 р. знаменує появу поточної бібліографії у Швейцарії, 1872 р. – у США, 1875 р. – у Бельгії, 1878 р. – у Польщі й Угорщині, 1897 р. – у Болгарії.

У XX ст. поточна національна бібліографія стає пріоритетним напрямом книгообліку, оскільки забезпечує максимальний рівень охоплення національного масиву документів. Попри це, найскладнішим залишається питання про зміст поняття «національна бібліографія», що пов'язано з принципами відбору документів до бібліографічних показників. Основна проблема, котру намагалися розв'язати чимало дослідників, полягала у визначенні об'єктів обліку: якими критеріями слід керуватися під час відбору творів друку для віддзеркалення у виданнях НБ?